

Viața Cuviosului Paisie de la Neamț – manuscris românesc inedit –
Prezentare și studiu introductiv de pr. Eugen Drăgoi, Galați, Editura
Partener, 2002, 28 p., [78] p. cu reproduceri

Cu oarecare întârziere, am intrat în posesia acestui volum, în care pr. Eugen Drăgoi, consilier cultural la Episcopia Dunării de Jos din Galați, ne face cunoscută o nouă variantă (din păcate, incompletă) a Vieții Sf. Paisie Velicovschi de la Neamț.

Volumul debutează cu un Studiu introductiv constituit din mai multe paragrafe. În primul, **Preliminarii** (p. 5-8), ni se prezintă cele mai cunoscute manuscrise slavone și românești, ce cuprind Viața Cuviosului de la Neamț, locul de păstrare și bibliografia, deosebit de folositoare, a fiecărui manuscris în parte. Ni se precizează că, noul manuscris descoperit, în anul 1999, în Biblioteca Episcopiei Dunării de Jos de la Galați, a stat la baza cunoscutului manuscris din Biblioteca Mănăstirii Neamț, cu nr. de inventar 154 (îl vom numi în continuare, ms. 154), publicat în două ediții: una, de către Dan Zamfirescu, mai puțin accesibilă, *Isaac dascălul: Biografia inedită a starețului Paisie cel Mare* (în „Revista Fundației Drăgan”, Roma, 1987, nr. 3-4), a doua, de către Diac Prof. I. Ivan *Viața Cuviosului Paisie de la Neamț – după manuscrisul nr. 154 din Biblioteca Mănăstirii Neamț* – Editura Trinitas, Iași, 1997. Paragraful următor, **Un manuscris inedit** (p. 8-14), cuprinde descrierea noului manuscris, cu referiri la celelalte manuscrise cunoscute, în special la ms. 154. Este mai vechi, deși incomplet, are pasaje suplimentare, este scris mai îngrijit, cu mai multe elemente de ornamentică. Unele date, inclusiv ani, cuprinse în însemnările marginale, l-au determinat pe editor să afirme că: „(...) manuscrisul Episcopiei Dunării de Jos este originalul după care s-a copiat manuscrisul 154 din Biblioteca Mănăstirii Neamț” (p. 11). Prin comparație cu ms. 154, pr. Eugen Drăgoi îi stabilește următorul cuprins: **Istorie pentru sfânta monastire a Neamțului** (f. 5-38v.); **Istorie pentru sfânta monastire a Secului** (f. 39-66); **Viața și petrecerea fericitului prea cuviosului părintelui nostru Paisie, starețul și arhimandritul sfintelor monastiri Neamțului și Secului** (f. 66v.-153v.). Titlul **Însemnări și semne particulare**, (p. 14-17), ne face cunoscute toate însemnările marginale (sigur, cele mai multe incomplete, din pricina filelor lipsă), textele introduse prin semne de intercalare, toate intervențiile ulterioare. Prezența unor ștampile de proprietate dovedește că manuscrisul a aparținut mănăstirilor Neamț și Secul, aflate o perioadă îndelungată sub aceeași administrație. Cele 16 versuri, de la f. 66, sunt asemănătoare celor din Pomelnice. Ni se atrage atenția

asupra unei însemnări „încifrate” de pe f. 66-169. Într-adevăr, este o însemnare interesantă, atât din punctul de vedere al conținutului („un fel de evidență a șeptelului mănăstirii”, în anul 1849), cât și al scrierii, câte o literă sau cifră, în colțul din stânga, jos, al fiecărei file. Această însemnare, după cum ni se indică într-unul din paragrafele următoare, (**Datarea manuscrisului**, p. 19-20), a fost decisivă și pentru datarea manuscrisului: „(...) manuscrisul vieții Cuviosului Paisie de la Neamț, aflat în posesia Bibliotecii Eparhiei Dunării de Jos, se va înscrie înaintea altor lucrări similare cunoscute până acum, devenind, cronologic, al treilea important manuscris care întregeste cunoștințele despre personalitatea marelui stareț” (p. 20). În **Descrierea tehnică** (p. 17-18), întâlnim date referitoare la dimensiunile și elementele de ornamentică ale manuscrisului: inițiale ornate, frontispicii, mici ornamente ce încadrează colontitulurile, ca la cărțile tipărite. În ceea ce privește **Autorul manuscrisului** (p. 20-23), editorul îi acceptă pe autorii manuscrisului 154 (arhimandritul Augustin Braha și starețul Gherasim) ca fiind și autorii noului manuscris. De altfel, și mâna scriitorului este aceeași pentru ambele manuscrise, aceea a arhimandritului Augustin Braha. Concluzia la care se ajunge în legătură cu proveniența manuscrisului (în ultimul paragraf, **Proprietarul**, p. 24-28), pare, într-adevăr, plauzibilă. Din biblioteca uneia dintre mănăstiri, Neamț sau Secul, ajunge, la un moment dat, în biblioteca viitorului patriarh Nicodim Munteanu, cu funcții anterioare și în Galați, preluată apoi de colaboratorul său, Chesarie Păunescu, viitorul episcop al Dunării de Jos.

Se simte lipsa unei note privind întocmirea ediției. Nu știm dacă hotărârea de a reproduce întreg manuscrisul a fost cea mai bună, deși scrisul este foarte clar. Poate mai folositoare ar fi fost transcrierea fonetică interpretativă a textului, însoțită de câteva file în facsimil (dacă facsimilarea întregului manuscris ar fi fost prea costisitoare).

Fără îndoială, contribuția pr. Eugen Drăgoi este deosebit de importantă, depistarea unui manuscris necunoscut nu este chiar la îndemâna oricui. Odată introdus în circuitul științific noul manuscris va putea fi reținut de bibliografia de specialitate, spre folosul celor interesați de viața și activitatea starețului cărturar.

Olimpia Mitric